

A mammonizmus természetrajzához

A *magánvaló* eszköz a gazdaság, a gazdaságtan, a szociológia és az ateista tömegszocializmus *alapkategóriája*! A valóságos eszköz a céllal szemben eszköz, a célhoz való vonatkozásában.

Eszköz cél nélkül — nem eszköz.

Minden cél meghatározott cél, minden eszköz meghatározott cél meghatározott eszköze. Tehát: cél nélküli, vagyis meghatározott cél nélküli eszköz: nem eszköz. Az eredeti cél nélkül az eszköz eredeti értelmében és értékében megszűnik létezni, *megsemmisül*. Az eszközt eszközzé a cél teszi.

Az örület három irányban szakszerűsítve és fixa ideává sűrítve:

1. a *magánvaló* dolog,
2. a *magánvaló* jelenség,
3. a *magánvaló* igazság:

— Kant, Comte és Bolzano.

Előre bocsátottuk e három hatalmas, kort kifejező gondolkodó alaptételeit, egymáshoz gyűjtve, osztályozva és értékelve, annak érdekében, hogy sűrítve és tisztán lássuk azoknak a romboló gondolatoknak néhány fontosabb képviselőjét, melyektől életünket meg kell szabadítanunk. A megszabadítás útja és módja az, amit Ebner a gondolkodó életfeladataként határoz meg: *a szavak latolgatása*. Szokatlan és sokszor nehézkes munka. Nem mintha elvben nehézkesnek kellene lennie, hanem mert még a munkánk kezdetén vagyunk, és azután azért, mert az ellenállás nyelvünk örületektől való megtisztításával szemben elképzelhetetlenül nagy. Ellenséges atmoszférában dolgozunk: ez a nehézség másikkal értelmű.

Minden létező jelenség, minden jelenség létező.

Minden létezik. A „minden”, a „létezés”, a „jelenség” — kölcsönfogalmak. Egyazon valóság különböző célok irányában és érdekében véghez vitt keresztmetszetei! Egymás kritériumai. Egymáson és egyenrangú rokon-szavainkon kívül nincsenek és nem is lehetnek más kritériumaik. Mindannyiuk lényegéből következik ez.

Minden létező jelenség. Nyilvánvaló, hogy nem tapasztalhatunk létezőt és létezőt jelenség, megjelenés nélkül, akkor sem, ha a „tapasztalás” szót a nyelvhasználat szűkebb, kanti értelmében vesszük. De ha ebben a szűkebb értelemben nem is beszélhetünk létezés és jelenség függetlenségéről, külön- és magánvalóságáról, logikailag feltételezhetjük talán a kettő külön-valóságát! Elvben ez kétféleképpen volna lehetséges;

1. létezőről tudnánk jelenség nélkül,
2. vagy jelenségről tudnánk létező nélkül.

Tudtunk valaha létezőről jelenségtől függetlenül? A helyes szóhasználat értelmében soha, az uralkodó helytelen szóhasználat értelmében igen! Egy bolygó pályáján eltéréseket fedeznek fel a csillagászat törvényei által feltételezett görbétől. Egy kutató arra a feltevésre jut, hogy az eltérést egy másik csillag vonzása, befolyása okozza: az eltérés adataiból kiszámítja, hol kellene lenni annak az égitestnek, mely ezt az előírásostól eltérő pályavonalat okozhatta. A csillagászok a kiszámított pontra irányítják látcsöveiket: egy új csillagot fedeztek fel. Ez volna a legközismertebb és legkézenfekvőbb példája: *létezőről való tudásunknak — jelenség nélkül!*

Az uralkodó helytelen szóhasználat értelmében itt valóban jelenségtől független létezőről van tudomásunk. Itt vita nincs. Vita csak ott lehet és ott van, hogy helyes-e vagy helytelen az uralkodó szóhasználat? Az adott példánál: a matematikai csillagász tudott számítás útján egy új csillagról, egy új létezőről, de jelenséggé, tapasztalattá csak akkor vált számára, mikor távcsövét az előzőleg kiszámított pontra irányította, és a csillagot immár „saját szemével látta”! A goromba szenzualizmus dogmája adja az értékelés szempontját, mi a tapasztalat, és mi a feltevés. A matematikai tapasztalatnak nem jut ki a „tapasztalás” igazoló méltóságából, mert az adott esetben legtávolabb van az izoláltan gondolt öt érzékszerv érzéki tapasztalatától, mint egyedül elismert jogforrásától minden megismerésnek. Ez természetesen a legelső ellentmondás, mert egy komolyan számbaveendő empirizmus a matematikát is empirikusan megalapozottnak és átítottnak kell, hogy tartsa, és így ha mégis minden igazolást a matematikai kimutatással szemben is az elemi és elszigetelt érzékszervekre vezet vissza, úgy ezzel a túl-gondoskodással részint fölöslegesnek és részint kudarcot vallottnak minősíti a matematika empirikus szerkezetét — legalábbis az empirizmusnak önmaga adta interpretációjában és értékelésében! — Másrészt tekintetbe véve azt a roppant közvetett apparátust, amit egy obszervatóriumi távcső alkalmazása jelent, a „saját szemével látta” kifejezés inkább karikatúrának tűnik, mint „kézzelfogható” érvnek.

Létező és jelenség ellentétességéből még meg lehetne valamit menteni, ha engedékenyen csak annyit kívánnánk fenntartani az eredeti pozícióból, hogy minél közelebb maradunk az eredeti, elemi érzékszervek tapasztalatához, annál nagyobb megismerésünk biztonsági foka. De persze ez a legyöngített formája az önkényes szenzualizmusnak, azonkívül, hogy sohasem volt képes magasabb szellemi tevékenységek megközelítő magyarázatára, tetejébe még rendkívül „kézzelfogható” ellentmondásokra bukkan. Először: nyilvánvaló, hogy megismerésünk biztonságát nem az elemi és elszigetelt érzékszervek tiszta tapasztalata szolgáltatja, hanem ellenkezőleg, különböző érzékeléseink és tapasztalásaink kereszteződése, áthatása és egybeesése, mint ahogy eredeti példánk és a tudományok minden ellenőrző-eljárása mutatja. Másodszor: megint a csillagászatnál és első példánknál maradhatunk, amikor a legkevésbé közvetített érzékelő tapasztalás nemcsak, hogy nem adja a legnagyobb biztonságot (az égitestek látott, látszólagos útja), hanem a tudományosan biztosított eredménynek pontosan az ellenkezőjét szuggerálja.

A durva szenzualizmusnak ez az aprólékos bírálata szükséges volt, mert automatizált kifejezések, értékelések és nyelvi fordulatok mélyén ma sem a szublimált, hanem a legdurvább szenzualizmus uralkodik, és kevés kivételtől eltekintve még a formálisan a szenzualizmus gorombább formáival ellentétes irányok legtöbb képviselőjénél is.

Ha már most a durva szenzualizmus önkényes és ellentmondó értékelésétől és szóhasználatától eltekintünk, akkor nyilvánvaló, hogy az új bolygó, az új létező éppúgy jelentkezett a csillagászati matematikai formulák eltéréseiben, mint az obszervatóriumi távcsövek látkörében.

Tehát létezőről nem jelenség nélkül, hanem jelenséggel *egyidőben* tudtunk!

Van-e példa az ellenkezőjére? Tudunk-e jelenségről létező nélkül? Látszólag megint nagyon könnyű példát felhozni. Sőt, saját csillagászati példáink látszanak ellenünk fordulni! Úgy látszik, úgy *jelenik meg*, hogy a Nap és a csillagok forognak a Föld körül, holott a *létező* valóság éppen a fordítottja. Tehát itt mégis jelenség és létezés szétszakitottsága? Látom, érzékelem a szívárvány *jelenségét*, de nem tudom, *mi az?* Nem tudom, *mi van mögötte?*

Az első példa is és a második is az úgynevezett érzéki csalódások esetét képviselik, és a görögöknél és minden filozófiai ébredésnél az érzéki csalódások esetei bizonyos racionalisztikus tendenciák parádé-érvei voltak a leszűkített, sőt valódi empirizmussal szemben is.

Nos, nemcsak az empirizmust, de érzékszerveink értékét, megbízhatóságát és hitelét is meg kell védenünk ezzel a fajtájú indirekt apriorizmussal vagy szkepticizmussal szemben.

Nem igaz az, hogy én azt látom: „a nap keleten felkel, és körmozgásban elmozdul a féltke mögött, és nyugaton lenyugszik”. Ezt én nem látom a szememmel. Ez a szememmel látottaknak kiegészítése egy vagy több teóriával — ami nem volna baj. A baj az, hogy a szememmel látottaknak önkényes, rossz, értelmüket vesztett teóriákkal való kiegészítése! Senki a napot nemhogy „felkelni” nem látja, de még elmozdulni sem. Látni csak azt látjuk, hogy egyszer ezen a „ponton van”, másszor a másikon, egyszer kisebb, másszor nagyobb, egyszer ilyen, másszor meg másmilyen színű — ez az, amit látunk! a többi interpretáció, mégpedig rossz interpretáció! Csak hűségesen ki kell fejeznünk, szóba kell hoznunk érzékszerveink jelentéseit, és nem nyakukba varrni gondolkodás-lustaságból elavult és nyelvünk szerkezetébe beivódott rossz teóriák hibáit — és mindjárt nem lesznek „érzéki csalódások”, mint ismeretelméleti argumentumok a szkepticizmus mellett, vagy érzékszerveink élet- és megismerés-képessége ellen.

Amit látok a napról és amit a csillagászat mond a napról, azok nincsenek ellentétben egymással. Ellentétben csak a nem-gondolkodásból származó al-teóriák vannak a gondolkodásból származó valódi teóriákkal. És ez így is van rendben!

Jelenség és létezés itt is együtt jelentkeznek és együtt léteznek.

A szivárványt látom, de nem tudom, mi az? nem tudom, mi van mögötte?

A szivárványt látom — és tudom, hogy mi az: szivárvány: az éppen, amit látok! Amit nem tudok vagy rosszul tudok, az egészen más! Nem tudom, hogyan keletkezik a szivárvány! Nem tudom a szivárvány-jelenség és szivárvány-létezés összefüggéseit más jelenségekkel, illetve létezőkkel. Ezek a jelenség- és létezés-összefüggések nem jelentkeznek számomra, és ezért hiúságom nem önmagam, énem gyenge érzékenységet és felfogó-képességét okolja, hanem a „dolgozat”, melyek „magánvalókká” rejtőznek, és „gyenge” érzékszerveinket, melyek mintha azért szerveződtek volna, hogy érzéksaladások útján elrejtsek előlünk a valóságot!

Minden létező: jelenség, minden jelenség: létező!

Minden létezik! De akkor az egymást „kizáró” különbségek és ellentétek: az ellentmondások, maguk az „ellentmondó” „dolgozat” is léteznek! Semmiféle dialektikus logika nem térhet ki önnön útjának eme végső konzekvenciája elől. Ha mégis kikerülni próbálja a kérdést (lásd: Hegel), akkor recept szerint előállította azt a fajta mosogatórongy-dialektikát, amivel mindenkor mindent és mindennek az ellenkezőjét előadni, bizonyítani, illusztrálni és megcáfolni lehet. Másrészt az ellentmondó létezés tudomásulvétele sem lehetséges az identitás-indítékok és -mozgástörvények érvényének teljes épségben tartása nélkül! Még tovább menve azt kell mondanunk: a dialektikus logikák beváltatlan ígéretét, „az ellentmondó létezés” tudomásul-vételét csak az teszi lehetségessé, hogy felismerjük az identitás princípiumainak minden arisztotelészi logikán és úgynevezett identitás-filozófián túlmenő érvényét.

Minden létezik! tehát az egymást kizáró különbségek és ellentétek: az ellentmondó, végső-fokon az ön-ellentmondó létezők is! — persze mint egészen specifikus lét-egységek. Hogy az ön-ellentmondó lét-egységek egészen specifikus módon léteznek csak, abban ezek a létezők csak igen nehezen megfogalmazható módon különböznek a létezők összes többi típusaitól, amelyekre mind egytől egyig érvényes, hogy csak egészen specifikusan, minden mástól elkülönítve léteznek! Semmiféle létező nincsen hasonlóság, sem különbözés nélkül! A hasonlóságot ki-nem-záró, azt önnön alapjaként fenntartó különbözés maga a lét! Ismerjük meg hát az ellentmondások természetrajzát! Foglaljuk őket fogalminkba, járjunk el úgy ezekkel a kiirthatatlan ellentmondásokkal szemben, mint a járványokat okozó bacilusokkal! Készítsünk belőlük védőoltásokat — ellenük! Keverjünk italt — szomszárjából.

Vannak, akik félnének egy világtól, melyben nincsenek már ellentmondások! Megértjük ez a félelmet!

Mégis és éppen ezért a legfontosabb feladat az ellentmondások legyőzése és feloldása. Két okból is: először, mert az ellentmondások legyőzése nélkül minden, lét és élet felbomlik; másodsor, mert minden feloldott ellentmondás ezer új ellentmondásnak, ezer új életnek a szálláscsinálója!

Nem kell félnünk semmiféle valódi, ellentmondásokat és paradoxonokat kiírtó racionalizmustól (a „szárnyas értelem” Tábor Béliánál!): minél mélyebb részesedésünk a Logoszból, annál gazdagabb az érzékenységünk a kibontakozó ellentmondásokkal szemben.

Emberi törekvés, alkotás, kutatás így hajol a nagyobb, a mélyebb, a rejtettebb ellentmondás felé.

Az ellentmondások azok az uralkodó Gibraltár-szorosok, azok a keskeny utak, a minden életet uraló legrövidebb utak, a legnagyobb ellenállás útjai, azok az útkeresztelések, ahová szenvedéseinknek, ellenségeinknek, a gonosz-nak elébe mehetünk! Összefoglalás kiegészítéssel: minden létező jelentkezik, különbözik és hat! „Valamiképpen”, „a maga módján”. Semmilyen létező sem lehetséges jelentkezés, különbözés és hatás nélkül.

Jelentkezni, különbözni, hatni — ezek a létezés élet- és létfunkciói. A létezés ettől és ebben létezés! Ebben önmaga. A sorrend sem egészen véletlen. Fokozás van benne. Mert a különbözés is jelenség jelentkezése, de több aktív-agresszív mozzanattal önmagában. A jelenség-jelentkezésben a passzív mozzanat volt túlsúlyban, a különbözésben a passzív és az aktív-agresszív mozzanatok mintha egyensúlyba kerültek volna. A hatás a felső fok. A jelenség komplementer ellentéte, az aktív-agresszív mozzanattal túlsúlyban. Sokszor ezen túlmenően a passzív jelenség-mozzanat elenyésző háttérbe szorulása. Ezeket a pontokon átmenet a hatékonyság és okság gondolatához.

Az okság gondolatának mai problematikussá válásában ide kell visszamenünk. Az okság nyelvi elemzéséig. Ezt, illetve ezt is jelenti a „nyelv realitásának tudomásulvétele és visszahódítása!”

Ide tartoznak Pauler Ákos logikai princípiumai. Mostani problémáink szempontjából feldolgozva: semmilyen létező sem létezhet, többé vagy kevésbé sűrű azonosság, osztályozottság és összefüggés nélkül.

Axiomatikus sorrendi precizitás szempontjából osztályozottság helyett sokszor jobb a rendezettség és rendezés szavak alkalmazása. Ők a megfelelő középértékek a „telített” azonosság és a „vonalszerű” összefüggés kifejezések között.

Másképp:

Önmagában véve („an sich”) *semmi sincs!* Ez tulajdonképpen a parmenidészi tanítás, „a nem-létező nem létezik” speciális alkalmazása. A tanítás két fontos strukturális vonatkozására kell ügyelnünk!

1. A görög atomizmus és térelmélet ennek a parmenidészi követelménynek produktív megsértéséből született, és a modern természettudományok és matematika (geometria) roppant változásai és eredményeik dacára még mindig a görög atomizmushoz és térelmélethez kapcsolódnak. Ez többek között azért megjegyzésre méltó, mert a görögök atom alatt „oszthatatlant”, a modernnek „oszthatót” értenek; a görög térfelfogás és a poszteuklidészi konstrukciós terek ellentmondása nem csekélyebb, ha egyelőre nem is sikerült annak megfogalmazása. Megütköző meglepetésre azonban nincs jogunk a modern térelméletek paradoxiai miatt: a mindennapi életben és a filozófiában a magától-értetődőségek, princípiumok, sőt tautológiák sorába emelkedett görög felfogás az *üres térről* a nemlétező létező gondolatának egy specifikus alkalmazása. Úgy tűnik, hogy a görögök elfelejtett, de alapos és nyílt önellentmondása a nemlétező létezőről és a logikailag belőle származó üres térről a modern természettudományok ezernyi paradoxonában hozta meg gyümölcsét.

2. „A nem-létező nem létezik” tanítása tulajdonképpen az identitás-logika legkorábbi öntudatos megjelenési formája!

Önmagában véve semmi sincs — ha pillanatokra a gondolkodás rövidsége kedvéért eltekintünk attól a sarkalatos igazságtól, hogy a nemlétezőnek, a semminek mindenféle fajtái éppoly háborítatlanul léteznek, mint azoknak az ellentmondásoknak a típusai, melyekből származnak! Ezek után már elmondhatjuk: Istenen, minden szellem, élet és formák ősforrásán kívül is vannak önmagukban levő dolgok: éppen a semminek, az ellentmondó létezőnek igen különböző mértékben létező és *kártékony válfajai!* A modern ember életére igen jellemző nemlétező, ellentmondó és romboló realitások:

1. a magánvaló dolgok (Kant és a kritizmus iskolái),
2. a magánvaló igazságok (Bolzano és a „tisztá logika” koncepciói),
3. a magánvaló jelenségek (Comte és a tisztavirág-életű pozitivizmusok),
4. a magánvaló gazdaság és társadalom (mammonizmus, polgári világelfogás, szociológia, kapitalizmus, tömegszocializmus és minden személy-és közösség-ellenes élethisztéria).

Minden axiomatika alapja: teljesség, függetlenség, ellentmondásnélküliség.

Közös nevezőre hozva:

hiány, ismétlés és ellentmondás *nélkül!*

hiány, ismétlés és ellentmondás *kizárása!*

hiány, ismétlés és ellentmondás *tagadása!*

másképp: hiány, ismétlés és ellentmondás *tagadásának követelése!*

Feloldatlanul három szó maradt: hiány, ismétlés és ellentmondás. Visszavezethető ebből kettő a harmadikra? Igen. Hogyan?

1. az ellentmondás, minden további nélkül — ellentmondás és tagadás!
2. az ismétlés, tekintettel arra, hogy minden létező különbözik — ellentmondás és tagadás!
3. a hiány, tekintettel arra, hogy minden — a semmit és a hiányt is beleértve — létezik (minden és létezés kölcsönfogalmak), tehát a hiány... — ellentmondás és tagadás!

Mivel az axiomatika a hiánynak, ismétlésnek és ellentmondásnak kizárását és tagadását követeli, tehát e követelés a fentiek értelmében nem más, mint a szükséges három változatban való *tagadása a tagadásnak*, vagyis az *igenlés hármasegysége!*

Az igenlés hármasegységének ma csonkult-értelmű tradicionális kifejezései: *Amen — Szentség — Dávid csillaga — Trinitás...*

Utak: igenlés — ige, ige — szó, helyeslés/igenlés/ámenmondás, megerősítés, felszentelés..., igen/ige/szó/lényeg/pozíció/erő/alap/ősképp...

I. Minden ítélet azonos önmagával.

II. Minden ítélet vagy igaz, vagy nem-igaz, harmadik eset nincs.

III. Egy ítélet sem lehet egyazon szempontból igaz is meg téves.

Mindhárom változat ugyanazt mondja, mégsem nélkülözhető egyikük sem. A hármasegységnek, az egy és három *áthatásának* megnyilatkozása ez.

a) Minden dolog azonos önmagával.

b) Minden dolog osztályozható.

c) Minden dolog összefügg minden más dologgal.

Pauler Ákos ontológiai logikájának fontos szerep jut az összehasonlító axiomatikában. Két módosítás: 1. a dolog fogalmát a mozzanat fogalmával helyettesítjük; 2. az „osztályozhatóság”-ét a „rendezhetőség”-ével.

a2) Minden mozzanat azonos önmagával.

b2) Minden mozzanat rendezhető.

c2) Minden mozzanat összefügg minden más mozzanattal.

Éppúgy, mint ahogy a pauleri logika új hármasegységet vezetett be az axiomatikus kutatás módszerei közé, további formák feltárása is lehetséges a hagyománycsak mellett. Az újak a régiekkel harmóniában, azokat erősítve, mechanizáltságukból oldják fel őket! Például a *tapasztalásnak mint magatartásnak* axiomatikus formulázása:

x) gyűjteni,

y) rendezni,

z) értékelni.

A három mozzanat (x, y, z) kölcsönösen feltételezi egymást, nincsenek meg egymás nélkül, de nem teszik fölöslegessé egymást, szükség van szerepeik különbözőségeire.

Minden esztétikai kompozíciónak és technikai konstrukciónak közös három alapkövetelménye: a hiány-, ismétlés-, és ellentmondásnélküliség! Nem véletlen természetszerűleg e követelmény azonossága a matematikai, illetve általános axiomatikával. Az axiomatikus egybeesés megmagyarázza a nagy technikai alkotások esztétikumát (lásd még a matematika eleganciáját és esztétikai értékeit), és ami ennél fontosabb, az aktív esztétikának: az alkotásnak kimeríthetetlen mechanikai-technikai termékenységét! Ezzel megközelítettük a munka problémáját. Azét a munkáét, amire a fentebb több oldalról megmutatott hármasegység érvénye még alkalmazható! Mert van a munkának és a termelésnek egy közkeletűbb formája is, ahol legalábbis az eddigiek magától-értetődő közvetlenségével ez nem található fel. A munkának és termelésnek ez a közkeletűbb formája — a közgazdaságtan tárgya.

Itt egy másik világba kerültünk. A keresés, kutatás és alkotás *humanista gazdaságtanából* — *a politikai gazdaságtan inhumánus alvilágába!* A hármasegység kutató- és élet-formájának itt nincsen helye! Itt a kettősség és a négyesség uralkodik! Az alaktalanság, az anarchia, a „végtelenség”, a semlegesség, az iparszerűen úzótt kitérés minden állásfoglalás, értékelés és életigenlés előtt, itt rejlenek a végső szellemi, magatartásbeli és módszertani alapjai a kizsákmányolásnak, az egyetemes parazitizmusnak, az ember leghatalmasabb ellenségének — *a mammonnak!*